

EL 47

Proposta didàctica de Ramon Breu

SINOPSI- COMENTARI

Fart que l'Ajuntament de Barcelona sostingués que el transport públic no podia arribar al barri de Torre Baró perquè els carrers eren massa estrets i costeruts, Manolo Vital, un dels seus veïns i conductor d'autobús, es va proposar demostrar, al volant del 47, que les autoritats estaven equivocades.

Estem convençuts que som davant d'una pel·lícula que calia fer-se. La història que explica mereixia almenys una pel·lícula. Poques accions poden condensar millor el caràcter d'un barri i del moviment veïnal dels anys 70. Es tracta d'un fet que contribueix a l'imaginari de Nou Barris (un districte barceloní de barris populars en el nord de la ciutat) com una demarcació de Barcelona construïda a cop de lluita col·lectiva. A més, l'èpica de l'acció fa que sigui un material narratiu idoni per ser traduït al llenguatge cinematogràfic.

Cal tenir en compte, a més, que les ficcions protagonitzades per les classes treballadores, els seus anhels i els seus *via crucis* són extremadament escassos. En una indústria audiovisual dominada pels arquetips de classe mitjana, les seves formes de vida i les seves aspiracions, una pel·lícula protagonitzada per treballadors d'extraradi resulta un fet infreqüent.

No obstant, hi ha una qüestió que hem de tenir en compte si el film és objecte d'estudi i debat en algunes aules, fet que seria molt desitjable: en el desenvolupament de la història, l'heroisme individual li roba tot el protagonisme a l'acció col·lectiva, que apareix desdibuixada. I el cas és que Manolo Vital era militant d'un sindicat durant molts anys clandestí i colpejat durament per la dictadura franquista, CCOO, i militant també del partit dels comunistes catalans, el PSUC, instrument fonamental de la recuperació de les llibertats bàsiques del país. Aquesta militància d'en Vital no estava al marge ni molt menys del segrest de l'autobús per reivindicar la dignitat d'un barri oblidat. No parlar d'aquesta acció col·lectiva militant és explicar la història a mitges. No tenim cap dubte que aquesta decisió del director persegueix que la pel·lícula funcioni millor per al gran públic i que sigui més fàcil empatitzar amb el seu protagonista, però si tractem el film com a element educatiu, haurem de tenir en compte aquest aspecte no reflectit en l'obra.

El 47 no cau en la trampa de convertir els personatges de la classe treballadora en una caricatura, ni els infantilitza ni els idealitza, que són tractaments habituals quan el cinema s'aproxima a les perifèries obreres. Aconsegueix i manté un to emotiu i tendre, sense exagerar el drama i amb sentit de l'humor. Però hauria estat també una encomiable pel·lícula si hagués apuntat, només apuntat, el fet de que la acció col·lectiva organitzada i militant fou el factor fonamental per netejar el fang que el règim franquista havia abocat sobre el país. Hagués estat una manera d'honorar la heroica lluita del passat.

La pel·lícula explica la història del barri barcelonès de Torre Baró, però és també la de molts altres barris creats en els anys 50 i 60 del passat segle per emigrants que s'instal·laven a l'extraradi de les grans ciutats de l'Estat espanyol. En molts casos, els habitatges d'aquests barris havien estat construïts de forma precària i amb les pròpies mans dels seus habitants, després d'haver hagut de marxar de la seva terra a Andalusia, Extremadura,

Galícia i altres punts. Havien emigrat per fer possible un futur lluny de casa seva, de la qual havien estat expulsats per la fam i els cacics protegits per la dictadura de Franco. Anys després, ja a la dècada dels anys 70, moltes d'aquestes barriades de la perifèria seguien sense estar considerades com a part de la ciutat. Ni tan sols disposaven d'aigua corrent, electricitat, escoles o consultoris mèdics enmig de la desídia de l'autoritat municipal.

FITXA DE LA PEL·LÍCULA

Títol: *El 47*

Direcció: Marcel Barrena

Guió: Marcel Barrena i Alberto Marini

Producció: Laura Fernández Espeso, Javier Méndez

Director de fotografia: Isaac Vila

Muntatge: Nacho Ruiz Capillas

Música: Arnau Bataller

Direcció d'art: Marta Bazaco

Efectes visuals: Laura Canals, Iván López Hernández

Any: 2024

Durada: 110 minuts

Intèrprets: Eduard Fernández (Manolo Vital); Clara Segura (Carmen); Zoe Bonafonte (Joana); Salva Reina (Felipín); Carlos Cuevas (Pasqual); David Verdaguer (Serra); Eva Arias (Feli); Vicente Romero Sánchez (Ortega); Betsy Túrnez (Aurora); Aimar Vega (Josep); Borja Espinosa (El Rubio); Lolo Herrero (Matías).

ACTIVITATS DE COMPRESIÓ I REFLEXIÓ

1. A l'inici de la pel·lícula es parla de la immigració que es va produir a l'Estat espanyol des de les regions deprimides cap a les zones industrials. Quines en foren les causes?
2. Durant la nit, els pobladors del barri de Torre Baró s'esforcen en construir els seus habitatges, però a l'alba, la policia destrueix tot el que havien posat dempeus. Quina normativa intentaven seguir els veïns? Davant d'aquest fet, què proposa Manuel Vital? Quina importància ideològica i comunitària tindrà aquesta nova manera de construir els seus habitatges?

3. Una monja, la Carme, ajuda els habitants de Torre Baró. A diferència de les jerarquies eclesiàstiques, diferents sectors de l'Església Catòlica de base van fer costat a les classes subalternes i les seves lluites en aquell moment històric. Feu-ne una recerca.
4. A l'empresa municipal de transports de Barcelona, hi ha una situació de crisi laboral i acomiadaments. Quines dues postures mantenen els treballadors? Què es deixa entreveure sobre l'opinió de Manolo Vital?
5. En el minut 22, assistim a una assemblea dels veïns del barri. Quins problemes es debaten?
6. Des de la primera seqüència han passat uns quants anys. Vital quan fou interpel·lat per la Carme deia que no entenia el català, ara però és ell qui li parla en català a la Joana, la seva filla. Què creieu que ha passat sobre aquesta qüestió de la llengua?
7. La Joana diu que li fa vergonya viure a Torre Baró. Per què?
8. En Vital li diu a la seva filla que un dia la portarà al seu poble per veure quants queden dels que el van fer patir. Al llarg del film coneixerem més detalls del que va passar. Ho podeu explicar?
9. L'incendi que es produeix al barri deixa clares diverses mancances i dèficits de Torre Baró. Quins eren?
10. Un dels passatgers habituals de l'autobús d'en Manolo Vital és un noi anomenat Pasqual. Més endavant sabrem que es tracta de qui va arribar a ser alcalde i president de la Generalitat, Pasqual Maragall. Però que en Maragall anés a l'autobús, no és cert. Quin sentit creieu que té aquesta maniobra en el guió de la pel·lícula?
11. Justament en Pasqual, li aconsegueix a en Vital una entrevista amb un dels responsables del transport municipal, en Serra. Com es comporta aquest personatge? En Serra diu que ara que ja es viu en democràcia, l'Ajuntament està per escoltar. Quines objeccions li posa en Manolo Vital?
12. Per què la Carme mira un pis per llogar, fora del barri?
13. En Vital torna a l'Ajuntament i en Serra li diu que la seva proposta ha estat rebutjada, perquè els carrers de Torre Baró són massa costeruts i estrets, cosa que fa impossible que hi arribin els autobusos. Fins i tot li etziba que es busqui un altre passatemps. Opineu sobre les paraules d'en Serra.
14. Encara a l'Ajuntament, el líder veïnal s'asseu, sol, al saló de plens i reflexiona en veu alta sobre la seva situació. Recordeu el que diu? Minuts més tard, els regidors entren i un d'ells li demana, confonent-lo amb un uixer, que li porti aigua. Quin significat té aquesta *confusió*?
15. El policia Ortega, que coneixem des del començament de la pel·lícula i que era és sergent, porta la Joana del braç perquè l'ha enxampat fent pintades a l'Ajuntament. "A mí me habla usted en cristiano" li diu el policia a la Carme quan aquesta es dirigeix a ell en català. Què li respon ella? "Tu no saps el que fan aquests amb la gent com nosaltres" li diu en Manolo a la seva filla. A què es refereix? Investigueu.
16. Un cop el policia marxa, en Manolo troba a faltar el seu rellotge. Quina història tenia el rellotge? Com creieu que ha desaparegut?

17. Quan l'autobús 47, ja segrestat, inicia l'ascensió cap al barri, topa i fa caure finalment un monument franquista on s'hi poden veure el jou i les fletxes. Quin significat simbòlic té la imatge de la caiguda?
18. El policia Ortega quan deté en Vital, li diu: "¿Y esto para qué?" Què li respon en Vital?
19. Parleu de la cançó que la Joana canta ella sola al final de l'actuació de la seva coral. Per què ho fa?
20. En Manuel Vital diu, als minuts finals, que més que un segrest, el que va fer era una necessitat. Vital pertanyia al sindicat de Comissions Obreres i era militant comunista del PSUC, partit dels comunistes catalans. La seva acció no fou un rampell individual, sinó que s'inscrivía en la lluita d'aquest partit i del moviment veïnal per dignificar els barris de l'extraradi barceloní. Per què creieu que no trobem cap referència a la pel·lícula sobre aquesta qüestió?

LLENGUATGE I TÈCNiques AUDIOVISUALS

1. ¿Quin moviment de càmera es va fer servir per rodar la primera seqüència en què els veïns intenten construir les seves xaboles abans que surti el sol?
2. L'acció s'inicia el 1958. Minuts més tard ho ha un salt en el temps i sabem que ens hem de situar el 1978. Com es diu aquest recurs fímic?
3. Els veïns del barri veuen cinema a l'aire lliure. Concretament tornen a visionar la pel·lícula *Esta voz es una mina*, de la productora Cifesa. Investigueu sobre aquesta productora i la seva ideologia. Per què es passen al barri aquesta mena de pel·lícules i no d'altres?
4. Els primers plans sobre en Manolo Vital o la Carme Vila, són constants. Quina intenció tenen els primers plans en el cinema?
5. Quin paper té la banda sonora en la seqüència del 47 un cop segrestat i pujant a Torre Baró?

Consulta aquest blog si tens algun dubte:

<http://llenguatgecinematografic.wordpress.com/>

PANTALLA DE LECTURES

LA VIDA DELS EMIGRANTS

La nostra emigració té l'origen en la misèria que vam patir. Aquella misèria la sentia un a tot arreu: a la família, a la feina, en el àpats, en els jocs dels infants (...).

Va ser tan terrible aquella vida, que finalment ens va obligar a deixar la nostra terra. Tot era treballar i treballar sense descansos ni diumenges i només per poder pagar a dures penes els deutes i tapar forats. Era treballar contra la fam; llevar-se a les quatre del matí, aguantar el fred, caminar distàncies de quilòmetres. Aquelles eren feines per a bèsties i, al capdavall, els diners no entraven a casa.

Testimoni oral d'Avelino, nascut a Tamurejo (Badajoz) el 1917 i que va emigrar a Barcelona el 1956. M.Garcia Sebastián; C. Gatell Arimont (2008) *Polis*. Vicens Vives

Activitat

1. Extraieu les causes de l'emigració basant-vos en la narració de l'Avelino.

TORRE BARÓ

Aquest text dels periodistes Jaume Fabre i Josep M. Huertas Clavería que s'inscriu en un dels seus importants i populars llibres dedicats als barris de Barcelona, data de 1977, és a dir, d'un any abans del segrest de l'autobús narrat a la pel·lícula. Hi trobarem referències a la formació del barri de Torre Baró, a les seves característiques i a la utilització de antics tramvies municipals com a aules escolars, un aspecte que veiem al film de Marcel Barrena, però sense explicació, probablement per raons de no allargar el metratge del film, tot i que ens sembla important i significatiu per entendre millor aquella època..

Torre Baró és avui un barri on tenen confluència tots es defectes del desgavell urbanístic que ha patit la ciutat durant la II Dictadura. La ciutat-jardí projectada als anys trenta, i que succeí a la possible compra de totes aquelles terres per l'Ajuntament com a parc forestal, no resta sinó en el record d'unes poques torres situades a la part més occidental del turó: el Mirador Apolo, el Cortijo Andaluz...

L'anarco-urbanisme que va substituir aquells projectes, en funció de la venda de parcel·les reduïdes – la mitja de les parcel·les és de 25,8 metres quadrats –, és present, en canvi, arreu de Torre Baró.

Pel febrer del 1966 només un 20 per cent de les cases disposaven de tots els serveis. Les antigues torres d'anys enrere ja no eren les que duien les iniciatives del barri. L'Ajuntament, l'any 1960, havia aprovat un pla parcial del barri que no va servir de res, i que s'esmentava anys després quan se n'aprovà un altre de Remodelació de Suburbis, que tampoc no fou dut a la pràctica.

Una visió periodística del barri, fa deu anys, afirmava: “Les úniques cases amb serveis complets són les antigues d'estiueig que en conjunt no arriben ni a un 20 per cent de totes les vivendes aixecades en el sector. El 30 per cent de les vivendes tenen menys de 5 metres quadrats per persona (...). Els nens tenen gairebé possibilitats nul·les d'assistència a escola. En canvi, contra 15 botigues o locals destinats a la venda de queviures, hi ha 10 tasques. (...) L'aigua corrent i el servei de clavegueres són luxes pràcticament inexistent al suburbi”.

Com una ironia, el Pla Parcial que no feia res, no deixava tampoc fer res. Les reparacions eren prohibides, i qui arreglava una teulada o enderrocava un envà, s'exposava a ser multat i de valent. Si demanaven la raó, se'ls responia que tot el barri era afectat per "parc forestal i edifici públic" (?)

(...) La humitat ha estat de sempre una característica de Torre Baró, on la boira s'escampa sovint al llarg de 184 metres de desnivell que hi ha entre la part baixa i la part alta. De vegades ha passat que algunes parets de les vivendes regalimen aigua. I en els boscos que formen part del barri hom ha trobat bolets i serps.

La lluita per la llar

Ja ha quedat clar que durant anys molts dels nous habitants edificaren llurs cases com a constructors furtius, amagant-se dels policies municipals i sense fer massa cas al Pla Parcial que tot ho prohibia.

Tant és així que només 25 edificis del barri disposen de llicència legal (...) i que el promig de persones per casa era, l'any 1969, de catorze.

La compra del terreny i la posterior edificació en una petita parcel·la, sense cap intervenció municipal en els plans que hom suposava que s'havien de fer aleshores, determinà que hi hagin moltes cases de propietat, el 47,2 per cent, enfront del 30,7 per cent en règim de lloguer i el 20 per cent d'antigues torres d'estiueig.

Per l'agost de 1967 l'Ajuntament decidí actuar en defensa de l'urbanisme que assenyala el Pla Parcial d'una manera enèrgica, la qual cosa no deixa de ser irònica quan ja tot el barri era pràcticament fet, i enderrocà vuit cases en període de construcció que no tenien permís. Un dels afectats explicà que els mateixos urbans li deien que "el que havia de fer era posar sostre al més aviat, que si tenia la casa amb sostre no l'enderrocarien..." El veïnat protestà d'aquest tracte contra els nouvinguts, i més perquè dins una casa hi havia dos nens que varen ser a punt de quedar-s'hi, amb l'enderroc.

El pegat dels tramvies-escoles

Sempre a la recerca de l'originalitat, l'Ajuntament resolgué la manca de places escolars mitjançant l'ús de barracots de fusta deixats per l'Exèrcit que ja no els feia servir, i antics tramvies que havien quedat fora de circulació.

L'any 1967, dotze tramvies anaren a prestar els nous serveis que els havien estat encomanats al costat del "merendero" de la Font dels Eucaliptus, constituint el grup Sant Joan. Tot i la migradesa del projecte, a les parets no hi mancaven els mapes geogràfics de costum, i els retrats de Franco i José Antonio, també de costum. L'únic avantatge de la idea era que no havien de preocupar-se del pati, puix que només calia baixar del tramvia i ja eren al mig de la muntanya...

Fabre, J.; Huertas Clavería, JM. (1977) *Tots els barris de Barcelona VII*. Barcelona. Edicions 62.

Activitats

1. Quina és la II Dictadura que s'esmenta al primer paràgraf del text?
2. Què podem entendre amb el concepte d'anarco-urbanisme?
3. En el text es parla del Pla Parcial. Esbrineu què eren els plans parcials.
4. Quins aspectes de Torre Baró, assenyalats en el text, els podem reconèixer a la pel·lícula *El 47*.
5. Irònicament, els autors expliquen que l'únic avantatge del tramvies-escoles era que quan els escolars hi baixaven, ja eren al pati. Però, quins inconvenients tenien? Recordeu les seqüències de la pel·lícula on la Carme hi fa classe.

RELLOGATS

Encara que potser no ho sembla, el problema dels rellogats, actualment, és més paorós que el de les barraques. El problema de les barraques, encara que sigui amb mesures draconianes i mitges solucions, diuen que es va arreglant. Les faran desaparèixer i les substituiran pels refugis o pel que sigui, diuen. No deixant construir més barraques, assumpte resolt. És aquest control de la barraca el que fa créixer cada dia més el nombre de rellogats. La immigració no para i, el qui ve, en un lloc o altre s'ha de ficar.

En xifres aproximades i rodones es calcula que a Barcelona, de les 250.000 famílies obreres que hi ha, unes 50.000 viuen rellogades. Això vol dir que n'hi ha 50.000, si fa no fa, que tenen aquests rellogats, que lloguen la seva casa. O sigui que la tercera part o més de la classe obrera no té possibilitat de fer vida de família normal.

Cal tenir en compte que el problema dels rellogats no es redueix a les zones suburbanes, només, encara que aquestes zones s'emporten la palma, sinó que s'estén a molts altres sectors. Hi ha rellogats als barris extrems i als cèntrics. A les enormes i tronades cases antigues i a les cofurnes modernes. Fins i tot hi ha qui ha muntat un petit negoci, amb això, i té gent a dormir, sense ser cap fonda ni hotel. Hi ha antres d'aquests on els llits tebis dels qui dormen de nit són ocupats durant el dia pels qui treballen de nit, fins que tornen els altres, en una mena de relleus.

Actualment hi ha rellogats a les barraques, als estatges protegits, als refugis prefabricats, als pisos de l'Ajuntament... I això tot i que en alguns d'aquests estatges és prohibit de tenir-ne. (...) En aquests temps miserables de "campi qui pugui i el qui es quedí que es morí", hi ha molta gent que amb el problema dels rellogats ha fet el gran negoci.

Com ja hem dit, aquí on vivim ara és rara la casa on no tenen homes a dormir, generalment homes que treballen pels voltants. Els cobren de 400 a 600 pessetes al mes, com a mínim, només per dormir i rentar-los la muda, sense

dret a cuina ni res. Hi ha qui de les tres habitacions de l'estatge en dedica dues a això, amb dos llits cada una, o sigui quatre homes. A unes 500 pessetes cada un, posem, dues mil pessetes el mes, gairebé el doble del que han de pagar cada mes de lloguer o de termini.. Posen l'excusa dels diners que van haver de pagar per venir a viure en aquestes casetes, però no és del tot veritat.

Candel, F. (1964) *Els altres catalans*. Barcelona Edicions 62. Col·lecció Llibres a l'Abast. Pàgs. 315-316.

Activitats

1. En aquest text de Francesc Candel de l'any 1964, es parla dels rellogats. Què és un rellogat? Hi ha rellogats avui a les nostres ciutats?
2. Per què és pitjor, segons l'autor, el problema del relloguer que el de les barraques?
3. L'autor parla de *llits tebis*. És equiparable aquest fenomen al dels actuals *llits calents*? En què consisteix?

CAN CLOS

A l'altra banda de la ciutat, barris com Can Clos, Can Tunis, Magòria, Polvorí o el barri de la SEAT, també hagueren de lluitar de valent per dignificar el seu entorn i els seus serveis. Seguidament, podem llegir una recreació en clau de ficció d'una lluita veïnal, però que té una base real.

Poc abans de les 6 de la tarda, en Telmo Quiroga ja havia tornat de la feina i era a la mena de barraca d'auto-construcció que feia de seu de l'associació de veïns. No dubtava que en passaria una de grossa aquella tarda. Els joves ja havia enllestit les pancartes i compartien una felicitat eufòrica farcida de nervis, com si haguessin d'assaltar el Palau d'Hivern. Els vells, en canvi, baixaven la vista, preocupats pel que pogués passar. Es va decidir que l'assemblea es faria a la placeta del davant del local perquè la gernació que arribava era impossible que es pogués encabir dins la barraca.

En Telmo, en Julián i l'August van pujar sobre una tarima que els havia deixat per a l'ocasió el bar Córdoba. En Telmo fumava un ducados i expulsava un fum invisible perquè el vent se l'endua de seguida. Mirava lluny sense fixar la vista enlloc, gairebé no parpellejava, estava tan quiet que podria passar per una estàtua si no fos pels gestos de fumador. L'August se li va acostar per dir-li alguna cosa.

(...) Quan el Telmo va sortir de la presó i es va instal·lar amb la seva companya Dolors a la Zona Franca, va anar a demanar feina a la SEAT on treballava més de mig barri. Li van dir que no. Les llistes negres funcionaven eficaçment. Ja hi havia massa rojos a la fàbrica i ell tenia uns antecedents tan gruixuts com la guia telefònica. Per aquells temps, es va fer amic d'en Gervasi, l'amo del bar Córdoba, el que deixava la tarima a l'associació de veïns. El bar organitzava revetlles per Sant Joan, Sant Pere i Sant Jaume, i muntava la tarima per als músics que amenitzaven el ball.

—Gervasio, tens nom de barri pijo... —li deia sempre en Telmo quan entrava a prendre's una canya.

En Gervasio tenia el bar gràcies a una quiniela de 14 que va encertar el 1960. No va cobrar una fortuna perquè en aquella jornada futbolística els resultats van ser força previsibles, així que només li va arribar per muntar un bar al carrer Mare de Déu del Port, entre la Zona Franca i el barri de Can Clos. Fou ell qui li va explicar a en Telmo que més amunt, en un contrafort mig amagat de la cara oculta de Montjuïc hi havia el barri de Can Clos, on ell vivia. La gent de Can Clos eren famílies que havien estat expulsades d'un barri de barraques que hi havia entre la Diagonal i l'avinguda de Pedralbes, perquè allí es va celebrar una missa multitudinària el 1952 amb motiu del Congrés Eucarístic Internacional de 1952, i no era cas que el bisbe Modrego, el cardenal Tedeschini o el general Franco haguessin de passar el mal tràngol d'empassar-se l'hòstia davant d'una munió de cabanes de pollosos.

Can Clos rebia el nom d'una masia propera i no era més que un aplegament de blocs de pisos de 40 metres quadrats a mig acabar.

—Tota la vessant de la muntanya era un fangar. Les escales queien a trossos i els entresols s'inundaven quan plovia. Sort vam tenir que alguns dels veïns eren paletes i ens van ajudar a arreglar els nyaps que havien fet els del Patronato Municipal de la Vivienda—li explicà en Gervasio.

En Telmo creia fermament que aquell tros de la ciutat era un barri crucificat. L'havien alçat sobre una de les canteres de Montjuïc. Els seus aiguavessants es transformaren en un abocador municipal on hi jugava la canalla. Les escombraries fermentaven i de nit s'hi veien petits focs i un núvol de fum gris i espès deambulava pels carrers del barri i s'infiltrava dins dels pisos, com un exèrcit evanescent del regne de la pestilència. Feia quinze anys que l'Ajuntament va intentar dissimular el problema descarregant uns quants camions de terra, però quan plovia tot anava cap avall i envaïa els carrers, com una torrentada d'excrements, com si la ciutat burgesa no tingués cap complex en defecar sobre els pobladors del barri. A aquell suc, a aquella substància negra, els veïns n'hi deien "l'aigua del tifus". Quan en Telmo va sentir aquella paraula va sentir un calfred. El tifus li evocava els anys de la no-vida de Mauthausen. El tifus, la disenteria, la tuberculosi i la pneumònia eren els quatre genets de l'apocalipsi del camp, íntims aliats, experts sicaris dels nazis.

Ara, les pluges de la tardor, pluges violentes, salvatges, incontrolables de l'octubre mediterrani havien desfermat una allau de tones d'immundícies seculares, sepultades al cor de la muntanya i que afloraven llançades per l'ardor d'una força demoníaca cap a l'exterior, com un volcà que despertava de les profunditats del menyspreu cap a la pobretalla d'aquell barri malaurat. Feia deu dies que un edifici havia quedat enterrat de fang i porqueria, i els bombers van haver d'evacuar els seus habitants, naufragats del vaixell de la incúria i el desdeny municipal. Vint-i-set pisos havien quedat destruïts. Així que l'assemblea, el barri havia dit prou. Una barrera humana de dones, infants i vells impediria la descàrrega de més camions d'escombraries. Als flancs d'aquella gernació, se situaren obrers de mans endurides i celles amenaçadores. Al davant, en Julián, l'August i en Telmo, com tres Hèctors

defensant Troia. Com es podia esperar, els aqueus no van trigar a arribar: Un grapat de tocineres i quatre autobusos plens de grisos.

El qui manava la força pública era un comissari de braços curts i panxota enorme. Es va avançar cap els tres dirigents del veïnat. Del seu cap calb, sortia una veu baixa que semblava haver-se originat en les profunditats d'aquell cos compacte, i que ressonava com si vingués d'un cripta:

—No seáis cazurros y envid la gente a las casas antes de que alguien se marche con algun trompazo o sea detenido...

—Tenemos los pisos llenos de mierda, dejar las porras en el suelo y ayudarnos a quitarla—va deixar anar en Julián amb veu ronca i brandant una mà grossa tacada de nicotina.

—Estamos aquí para procurar que haya orden en la calle. Los camiones tienen que descargar la basura. Id al Ayuntamiento para que os lo arreglen y dejad de joder la marrana—bordà el comissari.

—Estamos aquí para impedir que descarguen más basuras. Casi doscientos vecinos se han quedado en la calle por una avalancha de basuras, si seguimos así todo el barrio desaparecerá enterrado por la inmundicia...La gente está desesperada, si no habéis venido a ayudarnos es mejor que os retiréis, porque de aquí no nos moveremos mientras los camiones quieran verter la carga—explicà en Telmo.

—Yo a ti te conozco... —l'assenyalà el comissari.

—Claro, soy Robert Redford de visita en la Zona Franca.

Mitja hora més tard, ja sota la llum dels fanals d'una llum malaltissa i esgrogueïda, cinquanta policies armats proveïts de porres i escuts es van situar en posició de càrrega. Per uns instants, un silenci va tallar l'aire des de la Marina a Montjuïc. Els guàrdies es disposaven a perforar la barrera humana dels veïns que seïen al terra o en cadires que havien baixat de casa seva. Un sergent va fer sonar el seu xiulet, com una bufetada sonora, furiosa, histèrica. Els tentacles de la massa grisa es posaren en marxa a pas lleuger. Per la seva banda, llançats per un invisible mecanisme, els homes que es miraven l'escena fumant en silenci, llençaren al terra les burilles i emprengueren també ells una cursa des dels costats de l'esplanada on tenien lloc els fets. Com en una batalla mil·lenària, el xoc de les dues infanteries provocà un impacte formidable, una crepitació que sorgia de cossos frenètics, de la còlera dels guerrers. De seguida va rajar la sang d'un dels defensors del barri obrer, però, alhora, una puntada sobre el pit d'un policia el va fer patinar d'esquena a terra i potes enlaire com un escarabat atònit. El cel es cobrí de porres que pujaven i baixaven, experts dispositius d'una vella màquina d'intolerància que assesta cops, que etziba odi. Però els punys ressecs, les endurides espatlles, la violència dels cops de cap, els renecs colpidors evitaven els passos endavant dels agressors. De nou un xiulet. Els invasors es retrauen a les seves posicions d'inici. Darrera seu s'ha format un paisatge de camions d'escombraries que esperen impacients la resolució de la batalla per alleugerir la seva càrrega pudenta sobre el vessant de la muntanya.

El comissari, mariscal de la infàmia, arenga els seus peons. La seva veu s'ha fet més aspra, més espessa, més insistent. A l'altra banda, a l'altre univers, les dones netegen la sang que regalima per les cares dels paletes, dels mecànics, dels fusters, dels forners o dels taxistes. Del bar Córdoba han portat gel per als bonys.

Breu, R. (2021) *Les llàgrimes del dictador*. Berga. Edicions de l'Albí. Pàgs. 137-142.

Activitats

1. Què vol dir *Palau d'Hivern*?
2. Què són les llistes negres? Creieu que encara existeixen?
3. Us sorprèn que hi hagués un barri de barraques entre la Diagonal i l'Avinguda de Pedralbes? Què fou el Congrés Eucarístic? Com el va utilitzar el règim franquista?
4. En aquest relat de ficció es parla del barri de Can Clos, l'origen i les deficiències del qual són verídics. Elaboreu un informe sobre aquest barri situat a la falda de la muntanya de Montjuïc i situeu-lo en el mapa de Barcelona..

ASPECTES DIDÀCTICS PER AL PROFESSORAT

Elements de debat, reflexió i aprenentatge:

- El moviment veïnal i la dignitat dels barris.
- La lluita contra la dictadura franquista des dels barris i els centres de treball.
- Lluites socials en el període de la Transició a la democràcia a l'Estat espanyol.
- La lluita per la millora de les condicions de vida de la classe treballadora.
- La militància política per transformar la societat.
- Actituds de solidaritat ciutadana davant de situacions d'injustícia i perill.
- El debat sobre mantenir o no la memòria democràtica.

Objectius formatius

- Conèixer el moviment veïnal i les lluites de les associacions de veïns per reconstruir el país, durant i després de la dictadura franquista.
- Analitzar el corrent immigratori dels anys 50-60 cap a les ciutats.
- Considerar la militància política com a element de transformació de les societats.
- Valorar els efectes i les conseqüències del model de creixement urbà del franquisme.

- Reflexionar sobre la necessitat de mantenir la memòria democràtica de la dictadura franquista.
- Estudiar i analitzar obres cinematogràfiques